

BALÁZS GÉZA

AZ E-FOLKLÓR LÉTREJÖTTE (SMS-, NET- ÉS FACEBOOK-FOLKLÓR)

A FOLKLÓR HATÁRÁN TÚL

A folklór alapvető titka, egyben jellemzője a terjedés. Vajon miért terjed futótűzként az egyik folklórtermék, miért marad meg kis körben a másik, és hány folklórtermék marad észrevétlen? A modern technológiák a korábbi szóbeli és korlátozott írásbeli folklórterjedés lehetőségét megsokszorozzák, de a háttérben ugyanolyan terjedési mechanizmusok állnak.

A verbális folklór médiuma kezdetben a szóbeliség (élőbeszéd), de lehetőségként felbukkant az írásbeliség (elsősorban kézzel írt szövegek). Mire a folklorisztika föltárta a népi (másként: paraszti írásbeliség) hagyományát (ennek szép elméleti áttekintése pl. Keszeg 1991), rögtön új, technikai médiumok köszöntek be a folklorisztika területére a 20. századi technokulturális fordulat (forradalom) hatásaként.

Nyilvánvaló vált, hogy minden médiumnak (kommunikációs közvetítő közegnek, eszköznek) van folklórhordozó szerepe. Ez lényegében McLuhan (1964) „a média maga az üzenet” elképzelésének a továbbgondolása. A folklórműfajok új közegekben jelentek meg, és újabb, és újabb mediális változatokban. Az alapvetően (de korántsem kizárólag) unimediális műfajok kezdtek multimediálissá válni, s megjelentek átmeneti, intermediális (médiumok közötti, médiaváltást felmutató) jelenségek is. (A jelenségre már korábban felhívtam a figyelmet: Balázs 1999a, átdolgozva 1999b.)

A folklór tovább él az informatikai világban. Mivel „az ember örök”, sok mindent megőriz eredeti jellemzőiből, de új lehetőségek, jelenségek bukkannak fel, ami fölveti azt a kérdést, hogy ez a „folklóralakulás” mikor okoz alapvető antropológiai, az ember kulturális evolúciójára is ható módosulást, valamiféle – kiszámíthatatlan következményekkel járó – „megszaladást” (megugrást).

Az is megfigyelhető, hogy a hagyományos folklorisztika szakemberei egyre többen foglalkoznak a rekonstruálható múlt mellett a változásokkal, átalakulásokkal, s ebben egyre inkább kell érvényesíteni (a részben korábban is alkalmazott kulturális antropológiai szemléletet és módszereket), de nél-

különbözhetlenné válnak más társadalomtudományi megközelítések is (történelmi, szociológiai, pszichológiai, kommunikációelméleti, szemiotikai, hálózatkutatási stb.). Új irányzatok, szaktudományi területek jönnek létre: médiaantropológia (media anthropology), kiber-, virtuális vagy online etnográfia (cyber-ethnography, cyber-anthropology, virtual/online ethnography), de beszélhetünk interdiszciplináris (egyelőre eléggé szöveg-központú társadalomtudományi internetkutatásról (internet studies) stb. is. (A témához lásd Farkas–Lajos szerk. 2015, valamint Balázs 2015, Szijártó 2015.)

ÚJ FOLKLÓRJELENSÉGEK: MÚLTBÓL JELENBE ÉS JÖVŐBE?

A másodlagos írásbeliség (spontán írott nyelv) számos új folklórjelenség hordozója. Ennek kapcsán lassú ébredés után megélenkült a tudományos érdeklődés, s a nemzetközi kutatásokkal összhangban egyre több a magyar anyagon végzett kutatás (vö. pl. Balázs szerk. 2002; Bódi 2004; Balázs–Bódi szerk. 2005; Érsok 2003, 2006; Veszelszki 2011b). A kutatóknak a dokumentálás mellett a magyarázat is a feladata. Többek között annak a kérdésnek a megvizsgálása, hogy a nyelvben kódolt kultúra miként változik az egyes technológiák hatására, s vajon ennek milyen következménye van a kulturális világokra, például a hagyományra. Az eddigi vizsgálatok azt látszanak alátámasztani, hogy a kultúrát hordozó szövegek alkalmazkodóképesek, technológiáktól függetlenül tovább élnek, a nyilvánvaló technológiai változások ellenére stabilak, inkább a technikájukban változnak (intermedialitás–multimedialitás), viszonylag kevés egészen (előzmény nélküli) új kulturális/nyelvi forma keletkezik. Az is látható, hogy a folklór „szinteződik”, átmeneti formák jönnek létre.

A (népi) kulturális változók kiváltó okai között Voigt Vilmos fontosnak tartja a migrációt, a modernizációt, az urbanizációt, a szekularizációt a műveltségi és a kommunikációs változásokat: „A folklór szempontjából nem is annyira az újságok és a könyvek terjedése, hanem korábban a postai levelezés, majd a film, rádió, televízió megjelenése volt döntő fontosságú [...] Ezek gyakorlatilag éltetik, újjászervezik a folklórt. [...] Napjainkban a mobiltelefon, számítógép, legújabbban az internet változtatta meg az életvitelt és életmodelleket. Különösen a fiatalok esetében látszik ez jól. Azt viszont nem vesszük eddig észre, hogy ebben az új közlésvilágban egyáltalán maradna helye a folklórnak. [...] Persze az ilyen csatornákon történő vicceselés, az innen letölthető 'esti mesék' már egészen új jelenségei a folklórnak.” (Voigt 2003: 12–13) Az antropológiai szemlélet erőteljesen szorgalmazza a „ma kultúrájának” vizsgálatát: „A globalizáció, az információs- és fogyasztói társadalom olyan folyamatokat hoznak létre, melyek hatására a kulturális antropológiai vizsgálatok újabb és újabb lendületet nyernek.” (Boglár 2005: 29–30.) Kutatásaink a múltból a jelenbe, sőt talán a jelenből a jövőbe is tartanak; nem feledve, hogy tudományunk lényeges üzenete: hogyan bukkann fel (ismétlődik) a jelenben a múlt; s bizonyos tekintetben ennek alapján jövőbeli változásokat is megjósolhatunk, ahogy azt pl. a hálózattudomány teszi azzal a jelszóval: „a jövő kiszámítható” (Barabási 2010).

ÚJFOLKLÓR: E-, NET- VAGY CYBERFOLKLÓR

Az 1990-as évek elejétől számíthatjuk az informatikai technológiák permanens forradalmát. Felszámolni látszik az elit- és a populáris kultúra közötti éles határ. A (főleg nyugati) szélsőségesen individualizált létszférát a folyamatos médiavalóság uralja. A média átveszi a kultúra, a művészetek és a politika szerepét. A technovilág virtuális (azon belül kommunikációs, nyelvi) létmódokat teremt. Kiteljesedik a képi (ikonikus) fordulat. Az új technológiáknak köszönhetően az emberek a folyamatos jelenben élnek. A vizualitás és a jelenlét-élmény eluralkodása egyes társadalomkutatók szerint az ősközösségi formákhoz való visszatérésre emlékeztet.

A folklór állandó kölcsönhatásban van a különféle kulturális szintekkel. Kialakulásában szerepet játszik egyfajta szinkretikus (nem differenciálódott) ősművészet (kvázi öszszművészet), melyből fokozatosan differenciálódik a folklór és a hivatásos művészet, majd pedig megjelenik a tömeg- vagy populáris kultúra (-művészet), mely részben beolvasztja a folklórt, az urbanizációban felbukkannak a folklorisztikus elemek, a mesterségesen életben tartott folklór (folklórkultusz). (A téma bővebb kifejtéséhez lásd Király 1983: 141–146.) A folklór és a populáris kultúra találkozásának és összeolvadásának lehetőséget adnak a technikák, amelyet előbb audiovizuális folklórnak is neveznek (Király 1983: 142), s ezt teljesíti ki korunk e- vagy netfolklór világa. A kulturális szintek közötti függőleges mozgást a folklorizmus (népiből hivatásossá válás; „népiesség”), neofolklorizmus (új népiesség) és a folklorizálódás/folklorizáció (népivé válás) terminusokkal jelöljük (Voigt 2014: 108–109). A folklorizmus másként: másodlagos vagy szervezett folklór.

Liszka József a folklórnak a következő átmenetiségeit határozza meg: diszciplináris (népköltészet-írásbeliség, írásbeliség-szöbeliség; közte: hamis vagy ál-átmenetiségek, pl. internetes vagy cyberfolklór), szerkezeti (variálódás; egyik motívum átmegy a másikba), stílári (ha a lejegyzők ültetik át más létformába), vertikális (történeti, időbeli), horizontális (földrajzi, nyelvi határokon átmenő) (Liszka 2013: 10–11). A minimálfolklór elképzelhető úgy is, mint kezdeti folklór (profolfklór), illetve más, ellentétes jelentésben, mint minimumra, jelzesszerűre zsugorodó posztfolklór. Mindkét jelenség létezik a netfolklórban.

A kulturális szintek közötti áthatásokat, keveredéseket a tömegkommunikáció (tömeg-média) felgyorsította. A technokulturális-informatikai világ konvergencia (összetartó, egy médiumban sok funkciót egyesítő) új médiája (polimédia, crossmédia, közösségi média) új tér-idő-közösség dimenzióba, leginkább a folklór világára jellemző szinkron jelenségek, az áramlások terébe, az időtlen időbe helyezi az embert. A mediális és digitális kultúra számos (átmeneti) folklórjelenséget tartalmaz.

A netfolklór eleinte jobbra az írásbeliség segítségével terjedt, ám a digitalizációs technikák (hangrögzítés és fényképezés) fejlődésével és az internet terjedésével gyakoribbá váltak az ikonikus fordulatot jellemző képi, illetve a szöveg + kép (verbális elem + kép) megoldások; illetve ezek további variánsai: verbális elem + statikus/dinamikus kép, sőt akusztikai megoldások. A fő irányok: verbális → képi, statikus kép → dinamikus/mozgóképek. Pl. égő-lobogó karácsonyi gyertyákat imitáló „mozgó” sms-üzenet; jellemző vagy tréfás gageket tartalmazó mini képüzenet; egy részüket mémnek is nevezik. (Az efféle – folklórhordozó – szövegek/jelkomplexumok tipológiájához lásd: Petőfi S.–Benkes 2002).

A folklórt módosító, új formában megjelenítő jelenségek új technológiai (kvázi-metaforikus) megnevezésekben, alkategóriákban öltönek testet: írott folklór (népi, paraszti írásbeliség), nyomtatott folklór, a már említett audiovizuális folklór, (de ugyanott, tehát Király Jenőnél) mozifolklór, a kezdetleges technológiai sokszorosításra utaló: stencilfolklór, xerox-

folklor (Magyarországon az első fénymásolókat egy Xerox nevű cég szállította, ezért az eljárás neve ez lett: *xeroxálás*, *xerox* – fénymásolás, fénymásolat), vagy ismét egy új technológiai környezetre utaló megnevezés: autósfolklor. A vasút kapcsán a vasútnéprajz, vasútantropológia, vasutas folklor terminusokat emlegetjük (vö. Bali–Máté szerk. 2008). Említhető még a korlátozottan előforduló rádiós folklor (rádiós anekdoták) vagy a tévéfolklor.

Ahogy beszélhetünk folklor-világképről (képzetek rendszeréről), úgy ennek is létrejött új, technológiai formája. Az új technológiák egyik következménye a VR, azaz a virtual reality (virtuális valóság, látszat-világ, mintha-világ). Jellemző eszköze a 3D-s technika (kellékei: fejre erősíthető VR-sisak, adatkesztyű, valamint joystick), jellemző műfaja: a számítógépes játék, online szerepjáték, benne manipulált hasonmásokkal, hibrid-lényekkel, ún. avatárokkal. Jean Baudrillard (2000) erre a jelenségre vezette be a szimulákrum szakkifejezést. A szimulákrum a konstruált, szimulált valóság világa, amelyben eltűnnek a valóság és a látszat közötti határok. Nyilvánvaló, hogy ennek a virtuális világnak, a szimulákrumok világának szoros kapcsolata van a hagyományos folklor „szerepjátékaival”, képzeletbeli tájával, lényeivel, cselekedeteivel. (Lásd még: Kömlődi 1999: 249, Bernard–Withalm eds. 2000, Csákvári 2008: 24–32, Isabella 2007).

SMS-FOLKLÓR-VILLANÁS

Az internet (világháló) már létrejöttékor felvillantotta a folklorterjedés új lehetőségeit. A 2002. évi magyarországi országgyűlési választások kapcsán váratlanul felbukkant az sms-kampány (jelszókampány) körbepördött jelszavak formájában mint valamiféle sms-folklor. Előzményének tekinthetők a graffitik, illetve a rendszerváltás megmozdulásainak jelszavai. De az sms-nek mint technológiának csak egy villanás jutott a technikatörténetben. Az internet második nemzedéke, a web2 (közösségi világháló) egyértelművé tette, hogy a közösségi élet, hagyományműködés (átadás-átvétel) egészen új, virulens (hasonlattal: „fertőzőképes”, illetve: életképes) terepet kapott. A web2 magával hozta az e- (electronic) előtagú, az új technológiákkal születő-terjedő, minőségileg más jelenségeket: e-kultúra, e-nyelv, e-könyv, e-filológia, e-irodalom, e-retorika (vö. Balázs 2010) stb. Ebbe a sorba tartozik az e-folklor vagy (inter)netfolklor.

A 2002. évi sms-kampány kapcsán beszéltünk a „futótűz- vagy pontról pontra kommunikációról” (Balázs 2004), az akkortájt tömegrendezvényeken fölbukkanó ún. sms-falak kapcsán az „elektronikus graffitiről” (Balázs 2003), mely elnevezések már folklor-jellegű működésre utalnak. Az új („zsákutcás”) médiumban, az sms-ben való folklorélemeket sms-folklornak neveztük el.¹

1 A téma további folklorisztikai bemutatásához és elemzéséhez lásd: Domokos 2005, 2007, 2010, az sms-nyelv és folklor összefoglalásához: Balázs 2011

FACEBOOK-FOLKLÓR, LÁJKFOLKLÓR

A kapcsolatépítő portálokon, pl. a Facebookon lájkolható (másként: kedvelhető, azaz tetszik-jellel ellátható) tartalmakat (beállítástól függően) ismerősök, mások is láthatják, ily módon is terjedhetnek szövegek, képek. Veszelszki Ágnes (2011a) ezt Facebook-folklórnak, lájkfolklórnak nevezi.

A folklór legújabb formáinak kutatásai világszerte megindultak (pl. Kōiva–Vesik 2009; a netográfiahoz: Janowitz 2011). Ezzel párhuzamosan haladnak a magyarországi antropológiai, néprajzi és nyelvészeti kutatások, amelyeket egy ideje internetnyelvészetnek (netnyelvészetnek) is nevezünk, valójában az internet antropológiai kutatását jelentik.

A folklór–netfolklór szokások kapcsolatára, a folklórelemek netfolklórrá válására több friss kutatás utal. Ilyen például Veszelszki és Parapatics digitális korpusz alapú tanulmánya az ún. „online gyázmunkáról”. Ennek jellemző megjelenési területei a következők lehetnek: „emlékweboldalak, a közösségi oldalakon megosztott, a halálra emlékeztető (ál)bölcsességek, a haldoklók, halálos betegek (vagy hozzátartozóik) beszámolóit, a halálhírről és a temetés helyszínéről és időpontjáról való közösségi oldalas híradás, az elhunytak profiloldala és ennek átalakítása személyes emlékdollár, illetve az elhalálozottakra emlékező közösségi oldalak. Mindez összeköthető az úgynevezett technospirituális gyakorlatokkal (a közösségi oldalakon az elhunyttal való kommunikációval és a halál utáni profilmenedzseléssel).” (Veszelszki–Parapatics 2014: 194–195.)

INTERNETFILOZÓFIA

Ropolyi László (2006) internetfilozófiai értékezésében gép, technika, társadalom viszonyrendszerében értelmezi a modern kommunikációt, s az új technológiák következményeit késő modern kori organizmusok (posztmodern szerveződések) és kulturális átalakulások létrejöttében látja.

Az új világ tehát nemcsak egyszerűen valamiféle technológiai váltás. A honlapokon, adattárakban a hagyományos és modern folklór gazdag tárházát, benne valamennyi ismert műfaját, műfajvariánsát (műfaji adaptációját) megtaláljuk. A folklór „közösségi” memóriában tárolódik és kommunikáció révén terjed. Az e- vagy netfolklór elektronikus adatbázisokban (adattár, a számítógépek memóriája, elektronikus agy/ kihelyezett agy/kihelyezett memória/virtuális archívum/közös agy) raktározódik, és számítógépes hálózatokon át, továbbküldéssel, megosztással (lájkolással, lájkfolklórral) terjed. Az adattárak tartalma szinte elképzelhetetlen technológiai mértékben nő. A kihelyezett memóriába a felhasználók teszik be, majd onnan érik el, hívják (töltik) le az időszerű információkat, tartalmakat (a folklór- vagy folklór jellegű termékeket), és azt a világháló segítségével bizonyos csoportoknak, köröknek küldik el. A terjesztés módja többféle: egyedi küldés (perszonalizálás), különféle módon szerveződött-szervezett csoportoknak való célzott továbbítás (pl. listára küldés), szélesebb (nem csak célzott) közönséggel való megosztás. A jelenség bizonyos fokig hasonlít a középkori eredetű, majd az írásbeliség terjedésével kézíratos, gépiratos, stencilezett, fénymásolt formában, a további terjesztés szándékával küldött Szent Antal-lánclevélhez,

amelynek mai formái a különféle szerencsehozó körüzenetek. (A lánclevél történetét még az informatikai korszak előtt földolgozta: Hoppál 1984.)

Az internet adatbázisai a netfolklór tárházai: a modern emlékezetipar gyárai, raktárai. Ezek az adatbázisok állandó kapcsolatban vannak a folklór hagyományos hordozóival: a szóbeli és az írásbeli emlékezettel. Az elektronikus adatbázisok ugyanis folyamatosan gazdagodnak, „töltődnek” a szóbeliségből és az írásbeliségből, s bár ellentétes folyamatról, törlésről, törlődésről nem tudunk (az internet elvileg kizárja ezt a lehetőséget, hiszen valami, valahol mindig megvan), a nem használat, a nem alkalmazás (nem keresés) elvileg azt mutatja, hogy egy adott információ, folklórtermék nincs forgalomban, vagyis kikerül a fősodorból, majd elfelejtődik.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az elektronikus térben megjelenő folklórjelenségeket gyűjtőfogalommal e-folklórnak nevezzük. A netfolklór a technokulturális (informatikai, digitális) korszak technikai eszközein intermedialis módon (médiaváltással) megjelenő, hagyományon alapuló, változatokban terjedő, kommunikációs létmódját tekintve leginkább a másodlagos (vagy spontán) írásbeliségben (multimediális formában) terjedő folklór. A netfolklórral rokon értelmű megnevezés a cyberfolklór. Az sms (rövid szöveges üzenetküldő szolgáltatás) leginkább a mobilkommunikációhoz kötődik, ezért inkább az e-folklór része, folklorisztikus jelenségeit sms-folklórnak nevezzük, és egy konkrétan meghatározott technológiai korszakhoz kapcsolódik. Az e-folklór egyik kiteljesedése napjainkban az online jelenlétet biztosító Facebook-vagy lájkfolklór.

SZAKIRODALOM

Balázs Géza

1999a Kommunikációs létformák és átcsapások. *Magyar Nyelv*. 138–154.

1999b Kommunikációs létformák és átcsapások In: Keszeg Vilmos (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 7. Írás, írott kultúra, folklór*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 310–331.

2003 „Minden házfalat cseréljétek sms-falra.” Sms-fal mint elektronikus graffiti. *Magyar Nyelvőr* 127. 144–159.

2004 Választási sms-ek folklorisztikai-szövegtani vizsgálata. *Magyar Nyelvőr* 128. 36–53.

2010 E-retorika. In: Adamik Tamás (főszerk.): *Retorikai lexikon*. Kalligram, Pozsony, 342–348.

2011 *Sms-nyelv és -folklór*. Magyar Szemiotikai Társaság, Inter Kft., PRAE.HU, Budapest.

2015 Netfolklór – intermedialitás és terjedés. *Replika*. (90–91) 171–186.

Balázs Géza (szerk.)

2002 *Informatikai technológia és nyelvhasználat*. Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Budapest.

Balázs Géza – Bódi Zoltán (szerk.)

2005 *Az internetkorszak kommunikációja*. Gondolat/Infónia, Budapest.

Bali János – Máté György (szerk.)

2008 *Talpfák. Néprajzi írások a vasútról*. ELTE BTK Néprajzi Intézete, Budapest.

- Barabási Albert-László
2010 *Villanások. A jövő kiszámítható*. Nyitott Könyvműhely, Budapest.
- Baudrillard, Jean
2000 *Simulacra and Simulation*. Translated by Sheila Faria Glaser. University of Michigan, Michigan.
- Bernard, Jeff – Withalm, Gloria (eds.)
2000 *Mythen, Riten, Simulakra. Semiotische Perspektiven/Myths, Rites, Simulacra. Semiotic Viewpoints*. I-II. ÖGS, Wien.
- Bódi Zoltán
2004 *A világháló nyelve. Internetezők és internetes nyelvhasználat a magyar társadalomban*. Gondolat, Budapest.
- Boglar Lajos (és munkatársai)
2005 *A tükör két oldala. Bevezetés a kulturális antropológiába*. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Budapest.
- Csákvári József
2008 Avatarkultúra. A digitális identitás természete és jelentősége. *Jel-Kép*. (2) 21–34.
- Domokos Mariann
2005 Népi írásbeliség a technika korában avagy az sms mint folklórszöveg. In: Gulyás Judit – Tóth Arnold (szerk.): *Mindenes Gyűjtemény II.* (Artes Populares 21.) 289–312.
2007 *Folklore and Mobile Communication. SMS and Folklore Text Research*. Folklore. Fabula 48. Heft ½. 50–59.
2010 Éteri üzenet. Folklórműfajok az SMS-kommunikációban. In: Szegedy-Maszák Mihály – Zákány Tóth Péter – Vincze Ferenc (szerk.): *Nemzeti művelődés – egészségesülő világ*. Napkút Kiadó, Budapest, 190–219.
- Érsok Nikoletta Ágnes
2003 Írva csevegés – virtuális írásbeliség. *Magyar Nyelvőr* 127. 99–104.
2006 Szóbeliség és/vagy írásbeliség. *Magyar Nyelvőr* 130. 165–175.
- Farkas Judit – Lajos Veronika (szerk.)
2015 Belépés Jelszóval! Online világok és kutatási módszereik. *Replika*. (90–91)
- Hoppál Mihály
1984 Szent Antal-lánc avagy a szerencse lánclevele. *Világosság XXV.* (12) 769–776.
- Isabella, Simona
2007 Ethnography of Online Role-playing Games: The Role of Virtual and Real Contest in the Construction of the Field. *Forum: Qualitative Social Research* 8. (3) Art. 36.
- Janowitz, Klaus M.
2011 *Netnographie. Ethnographische Methoden im Internet und posttraditionale Vergemeinschaftungen*. 12. Tagung der Deutschen ISKO (International Society for Knowledge Organization) Wissensorganisation, 19.-21.10.2009, Bonn.
- Keszeg Vilmos
1991 *A folklór határán*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.
- Király Jenő
1983 *Mozifolklór és kameratöltőtoll. A populáris filmkultúra elméletéhez*. Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, Budapest.
- Kõiva, Mare – Vesik, Liisa
2009 Contemporary Folklore, Internet and Communities at the beginning of the 21st Century. In: Kõiva, Mare (ed.): *Media & Folklore. Contemporary Folklore IV*. Tartu, 97–117.
- Kömlödi Ferenc
1999 *Fénykatedrális. Technokultúra 2001*. Kávé Kiadó, h. n.
- Liszka József
2013 Átmenetek. Folklór és nem-folklór határán. Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárom.
- McLuhan, Marshall
1962 (2001) *A Gutenberg-galaxis. A tipográfiai ember létrejötté*. Trezor Kiadó, Budapest.
- Petőfi S. János – Benkes Zsuzsa
2002 *A multimédiális szövegek megközelítései*. Iskolakultúra, Pécs.
- Ropolyi László
2006 *Az Internet természete. Internetfilozófiai értekezés*. Typotex. Budapest.

Szijártó Zsolt

2015 Irányzatok és korszakok a médiaetnográfia kutatásában. *Replika*. (90–91) 13–26.

Veszelszki Ágnes

2011a Lájkolom! A Facebook-folklórról. In: Csiszár Gábor – Darvas Anikó (szerk.): *Kláriskok. Tanulmánykötet Korompay Klára tiszteletére*. ELTE, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest, 379–390.

2011b *Az infokommunikációs technológia hatása a nyelvre*. PhD-értekezés. Kézirat. ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest.

Veszelszki Ágnes – Parapatics Andrea

2014 A részvételtől a részvétig. A halál megjelenése és gyászmunka a közösségi oldalakon. *Magyar Nyelvőr* 138. (2) 179–198.

Voigt Vilmos

2003 A mai folklór történeti korszakai. In: Zsigmond Győző (szerk.): *Napjaink folklórja – Folclorul azi*. A Magyar Köztársaság Kulturális Központja/ Centrul Cultural al Republicii Ungare, Bukarest/București, 9–16.

2014 *A folklorisztika alapfogalmai*. Argumentum–Equinter Kiadó, Budapest.

E-FOLCLOR. APARIȚIA UNUI NOU FENOMEN (FOLCLOR PRIN SMS, INTERNET ȘI FACEBOOK)

Fenomelele de folclor apărute în spațiul electronic le numim e-folclor. Folclorul internetului este un folclor ce apare în mod intermedial (prin schimb mediatic) prin instrumentele tehnice ale epocii tehnoculturale (informatice, digitale), se bazează pe tradiții, se răspândește prin variante, mai ales prin scrisul secundar sau spontan (în format multimedia). Un termen cu o semnificație asemănătoare ar fi folclorul cibernetic. Sms-ul se leagă mai ales de comunicația telefonică mobilă, de aceea este îndeosebi parte a e-folclorului, iar fenomenele sale le numim folclor sms, căci se leagă de o perioadă tehnologică concretă. O concretizare a e-folclorului în zilele noastre ar fi folclorul Facebook sau like-folclor, ce asigură o prezență online.

THE APPARITION OF E-FOLKLORE (SMS-, INTERNET- AND FACEBOOK-FOLKLORE)

By a general term, we call the folklore phenomena appearing in the electronic space e-folklore. The internet-folklore is a kind of folklore appearing in an intermedial way (by media change), through the technological tools of the techno-cultural (informational, digital) era, based on traditions, spreading through variants, especially through secondary or spontaneous literacy (in multimedia format). A term with similar meaning would be the cyber folklore. The SMS is linked to mobile services, therefore it is mostly part of the e-folklore, and its forms are called SMS-folklore, as it is related to a concrete technological period of time. A consummated form of e-folklore of our days is the Facebook-folklore or like-folklore, assuring online presence.